

УДК 821.163.41.06-31.09

Котлярова В. Ю.,
кандидат педагогічних наук,
Ткач М. В.,
старший викладач,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького
vika.kotlyarova.75@mail.ru

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНОГО ВУЗУ

Постановка проблеми. Інновації, які є характерними для будь-якої професійної діяльності людини, стають предметом вивчення, аналізу та впровадження. Інновації є результатом наукових пошуків, передового педагогічного досвіду окремих викладачів і цілих колективів.

Цей процес не може бути стихійним, він має потребу в управлінні. Поняття “інновація” означає нововведення, новизну, зміну; інновація як засіб і процес передбачає введення чогось нового. Стосовно педагогічного процесу в професійній освіті інновація означає введення нового в цілі, зміст, методи і форми навчання, організацію спільної діяльності викладачів і студентів. Одним з видів інновацій в організації професійної освіти є запровадження дистанційного навчання. Останнім часом дистанційні освітні технології в Україні отримали інтенсивний розвиток.

Аналіз останніх джерел та публікацій. Серед сучасних досліджень проблеми особливої уваги заслуговують роботи таких вчених, як В. М. Кухаренко “Аналіз проблем дистанційного навчання”, В. В. Лиморенко, В. М. Гугнін “Проблеми створення курсів для систем дистанційного навчання”, О. В. Рукавішнікова “Теоретичні питання організації дистанційного навчання в освітній роботі” тощо.

Виділення не вирішених раніше частин проблеми. Суть досліджуваної проблеми полягає у наступних аспектах:

- не розроблено і не прийнято нормативно-правова база дистанційного навчання;
- існує тенденція “підлаштовування” терміна дистанційного навчання під поняття будь-яких форм освіти (крім очної);
- педагогічний зміст цього поняття не завжди чітко виражений, головною стає комерційна сторона справи.

Саме тому необхідно дати чітке визначення дистанційного навчання, розглянути його теоретичні основи для різних рівнів.

Формулювання цілей. Мета статті полягає в обґрунтуванні ключової ролі дистанційної форми у процесі навчання англійської мови у вузі.

Завдання дослідження:

- розглянути основні поняття дистанційного навчання;
- проаналізувати тенденції розвитку дистанційного навчання у світі та в Україні;
- визначити особливості технологізації дистанційного навчання;
- обґрунтувати специфіку застосування Інтернет-технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін “дистанційне навчання” (distance education) ще до кінця не усталився як в україномовній, так і в англійській педагогічній літературі. Зустрічаються такі варіанти, як “дистантна освіта” (distant education), “дистантне навчання” (distant learning). Деякі зарубіжні дослідники, відводячи особливу роль телекомунікацій в організації дистанційного навчання, визначають його як теленавчання (teletraining). Але все ж найбільш часто вживається термін “дистанційне навчання” [5, 120]. Дистанційне навчання у вигляді заочного навчання зародилося ще на початку ХХ століття. Сьогодні заочно можна отримати не тільки вищу освіту, але і вивчити іноземні мови, підготуватися до вступу у вуз тощо. Однак у зв'язку з недостатньою взаємодією між викладачами і студентами та відсутністю контролю над навчальною діяльністю студентів-заочників у періоди між екзаменаційними сесіями якість такого навчання виявляється гірше тієї, що можна отримати під час очного навчання.

Сучасні комп'ютерні телекомунікації здатні забезпечити обмін знаннями і доступ до різноманітної навчальної інформації на гарному рівні, а іноді і набагато ефективніше, ніж традиційні засоби навчання. Нові електронні технології, такі як інтерактивні диски, електронні дошки оголошень, мультимедійний гіпертекст, доступні через глобальну мережу Інтернет, не тільки можуть забезпечити активне залучення студента до навчального процесу, але і дозволяють управляти цим процесом на відміну від більшості традиційних навчальних середовищ. Інтеграція звуку, руху, образу і тексту створює нове, надзвичайно багате за своїми можливостями навчальне середовище, з розвитком якої збільшиться і ступінь залучення студента в процес навчання. Інтерактивні можливості програм і систем доставки інформації, що використовуються в системі дистанційного навчання (СДН), дозволяють налагодити і навіть стимулювати зворотний зв'язок, забезпечити діалог і постійну підтримку, які неможливі в більшості традиційних систем навчання [4, 35].

Аудіо – та відеоконференції часто використовуються при проведенні семінарів на яких висвітлюються невеликі окремі теми. Такі семінари дуже ефективні при використанні їх для навчання добре підготовлених фахівців для яких необхідно висвітлити новий або викликає у них утруднення питання. Комп'ютерні програми мають свої переваги, як допоміжні засоби навчання іноземної мови. Вони дозволяють здійснювати індивідуальний підхід до студентів. Форми роботи з навчальними програмами можуть бути різноманітними.

Якщо говорити про конкретні способи використання Інтернету у навчанні іноземних мов, можна виділити як найбільш ефективні:

- листування за допомогою електронної пошти з однолітками-носіями мови і вивчають англійську мову як іноземну в інших країнах (можливість вивчення іншої культури);
- участь у міжнародних телекомунікаційних проектах (підвищення рівня володіння мовою, розвиток загального кругозору, одержання спеціальних знань для виконання конкретного проекту);
- участь у тестових і голосових чатах;

- участь у телекомунікаційних конкурсах, олімпіадах, тестуванні (можливість отримати об'єктивну оцінку знань, самоствердитися, підготуватися до іспитів);
- можливість оперативної безкоштовної публікації творчих робіт студентів (можливість самоствердження);
- отримання самоосвіти на курсах безкоштовного або платного дистанційного навчання, включаючи навчання у провідних британських навчальних закладах [1, 312].

Для того, щоб зробити самостійне вивчення матеріалу більш прозорим і структурованим, можна використовувати систему дистанційного навчання "Moodle", де створено ряд курсів, покликаних забезпечити організацію дистанційного навчання для студентів.

При дистанційному навчанні суб'єктами в інтерактивній взаємодії будуть виступати викладачі та студенти, а засобами здійснення такої взаємодії – електронна пошта, телеконференції, діалоги в режимі реального часу тощо. Дистанційне навчання означає таку організацію навчального процесу, при якій викладач розробляє навчальну програму, яка базується на самостійному навчанні студента. Таке середовище навчання характеризується тим, що учень в основному, а часто і зовсім відокремлений від викладача в просторі або в часі; в той же час, студенти і викладачі мають можливість здійснювати діалог між собою за допомогою засобів телекомунікації. Дистанційне навчання дозволяє вчитися жителям регіонів, де немає інших можливостей для професійної підготовки або отримання якісної вищої освіти, ні університету потрібного профілю або викладачів необхідного рівня кваліфікації.

Основні принципи дистанційного навчання (ДН): встановлення інтерактивного спілкування між тим, хто навчається і навчає без забезпечення їх безпосередньої зустрічі і самостійне засвоєння певного масиву знань і навичок за обраним курсом.

У зв'язку з цим потребують перегляду методики навчання, моделі діяльності і взаємодії викладачів і учнів. Існує думка багатьох педагогів-практиків, що розвивають технології дистанційної освіти, що дистанційний навчальний курс можна отримати, просто перевівши в комп'ютерну форму навчальні матеріали традиційного очного навчання.

У сучасній практиці використовуються щонайменше три організаційні форми в системі дистанційного навчання. При першій формі студенти особисто отримують завдання, записане на магнітних носіях інформації (аудіо- та відеокасети, гнучкі магнітні диски, компакт-диски), в залежності від апаратури, якою володіють навчальний заклад і студенти-заочники, – так звана змішана ДТН.

Друга форма пов'язана з використанням електронної пошти або мережі Internet, по якій завдання висилаються з освітнього центру безпосередньо студентам. Дана організаційна форма передбачає наявність у кожного учня персонального комп'ютера, підключеного до мережі Internet. Тут виникають труднощі, пов'язані з недостатньою кількістю комп'ютерів, що знаходяться в особистому користуванні студентів-заочників.

Третя організаційна форма покликана вирішити дану проблему. Для цього створюються регіональні центри, пов'язані комп'ютерною мережею з освітнім центром. Регіональні центри здійснюють передачу завдань безпосередньо учнем.

Найчастіше застосовується саме такий спосіб навчання, при якому використовуються різні види технологій в різному поєднанні: кейс-технології, мережеві технології тощо. Це виправдано в доцільному використанні переваг вище розглянутих способів. Наприклад, частина ресурсномістких матеріалів студенти можуть отримувати у вигляді запису на дисках, відеокасетах, а також на паперових носіях, частина навчальної інформації може розташовуватися на сервері. При цьому вся взаємодія між учасниками освітнього процесу може бути побудована за допомогою мережевих або інших технологій, не виключаючи використання звичайних засобів зв'язку, а також особистих зустрічей учнів з викладачами. Комбінований спосіб в даний час отримує найбільшого поширення, щоб максимально задовольнити потреби учнів, виходячи з їх технічних та інших можливостей.

Успішне створення і використання дистанційних навчальних курсів має починатися з глибокого аналізу цілей навчання, дидактичних можливостей нових технологій подання навчальної інформації, вимог до технологій дистанційного навчання з погляду навчання конкретних дисциплін, коригування критеріїв навченості. Елементи технологій дистанційного навчання активно використовуються в педагогічній практиці, в даному випадку практика випереджає теорію і закони. Аналіз вітчизняної і зарубіжної теорії і практики дистанційного навчання дозволяє відзначити характерні особливості, притаманні ДН.

1. “Гнучкість”. Студенти займаються у зручний для себе час, у зручному місці і в зручному темпі. Кожен може вчитися стільки, скільки йому особисто необхідно для засвоєння курсу дисципліни і отримання необхідних знань з обраних дисциплін.

2. “Модульність”. В основу програм ДН закладається модульний принцип. Це дозволяє з набору незалежних навчальних курсів формувати навчальний план, що відповідає індивідуальним або груповим потребам.

3. “Паралельність”. Навчання може проводитися при суміщенні основної професійної діяльності з навчанням, тобто “без відриву від виробництва”.

4. “Віддаленість”. Відстань від місця перебування того, хто навчається, до навчального закладу не є перешкодою для ефективного освітнього процесу.

5. “Асинхронність”. Мається на увазі той факт, що в процесі навчання вчитель і учень працюють за зручним для кожного розкладом.

6. “Охоплення”. Цю особливість іноді називають також “масовістю”. Кількість учнів не є критичним параметром.

7. “Рентабельність”. Під цією особливістю мається на увазі економічна ефективність дистанційного навчання.

8. “Викладач”. Мова йде про нову роль та функції викладача.

9. “Учень”. Вимоги до учня істотно відрізняються від традиційних.

10. “НІТ” (Нові інформаційні технології). Використовуються всі види інформаційних технологій, але переважно нові інформаційні технології, засобами яких є комп'ютери, комп'ютерні мережі, мультимедіа системи.

11. “Соціальність”. ДН певною мірою знімає соціальну напруженість, забезпечуючи рівну можливість одержання освіти незалежно від місця проживання і матеріальних умов.

12. “Інтернаціональність”. ДН забезпечує зручну можливість експорту та імпорту освітніх послуг [1, 332].

Сучасна модель дистанційного навчання органічно вбирає в себе як традиційні, так і інноваційні, а саме комп’ютерні та інтернет-технології навчання. Сучасні вчені виділяють наступні позитивні особливості такого навчання:

- відсутність часових обмежень – навчальні матеріали можуть бути отримані й вивчені в будь-який зручний час; викладач і учні можуть контактувати без прив’язки до суворого розкладу;
- відсутність просторових обмежень – матеріали можна одержувати і відправляти незалежно від географічного місцезнаходження;
- синхронне спілкування – використання діалогових форм, що вимагають одночасної участі в процесі навчання учня і викладача;
- асинхронне спілкування – використання діалогових форм, що не вимагають одночасної участі в процесі навчання студента і викладача;
- лінійна та нелінійна форма навчання – навчання може бути структуроване як викладачем, так і студентом; використання як текстових, так і гіпертекстових форм навчання.

Забезпечення викладачів та учнів комп’ютерними технологіями та інтегрування в Інтернет передбачає створення нових можливостей для підготовки і проведення занять, тому корисно буде представити короткий огляд найбільш важливих служб, які, на наш погляд, можуть використовуватися в дистанційному навчанні [1, 344]: World Wide Web (WWW), або Всесвітня інформаційна мережа – “широкомасштабне гіпермедіа, орієнтоване на надання універсального доступу до документів”. Цим же терміном, або середовищем WWW, називають сукупність Web-документів, між якими існують гіпертекстові зв’язки.

Проект WWW виник на початку 1989 р. в Європейській Лабораторії фізики елементарних частинок в Женеві (Laboratory for European Particle Physics (CERN) in Geneva, Switzerland) і сьогодні є однією з найпопулярніших інформаційних служб, що забезпечують доступ до текстової, графічної, аудіо-, відео- та іншої інформації за допомогою використання технології гіпертексту і взаємодії з іншими додатками Інтернету.

File Transfer Protocol (FTP) – один з основних інформаційних сервісів Інтернету, що дозволяє користувачам одного комп’ютера отримувати доступ до сервера бази даних іншого, обмінюватися як окремими файлами, так і цілими програмами. Сьогодні в архівах FTP зберігаються терабайти різної інформації (програмні засоби, всіляка документація, різна література, комп’ютерні фільми та ін.).

Gopher – розподілена система надання доступу до інформації, підтримує різні типи файлів: текстові, звукові, програмні тощо. Вся інформація на Gopher-сервері зберігається у вигляді “дерева” даних (або ієрархічної системи меню), де початковий каталог є вершиною цього “дерева”, а всі інші каталоги і файли подаються елементами меню. У Gopherspace реалізована своя система пошуку інформації – пошукова машина Veronica з можливістю доступу до більш ніж 99% від загального числа Gopher-серверів. Сьогодні мережа Gopher практично витіснена

WWW, але деякі сервери, здебільшого зберігають наукову інформацію та навчальні матеріали, існують і інтенсивно працюють (див., наприклад: gopher://gopher.tc.umd.edu/).

E-mail, або електронна пошта – засіб електронних комунікацій, що забезпечує передачу текстових, графічних та інших повідомлень незалежно від відстані і дозволяє користувачам працювати асинхронно, тобто у зручний для себе час в асинхронному (подовженому, офлайн) масштабі часу.

UseNet, або система телеконференцій – забезпечує обмін даними між користувачами Інтернету за певними темами і в залежності від регіонального розташування. Сьогодні UseNet – це тисячі news-груп (групи новин), що містять статті на раз-особисті теми, і мільйони користувачів і учасників новинних розсилок, які обмінюються інформацією з різних питань.

TelNet (взаємодія з іншим комп'ютером) – широко застосовувана технологія, що дозволяє працювати в режимі емуляції віддаленого терміналу, що забезпечує можливість роботи з віддаленим комп'ютером і використання його ресурсів по стандартних протоколах Інтернету. Незважаючи на інтенсивне перенесення багатьох ресурсів на Web-сервери, велика кількість локальних баз даних бібліотек американських і європейських університетів, урядових установ та міжнародних організацій мають доступ тільки через TelNet [3, 223].

За допомогою кожного з цих типів взаємодії студента і викладача вирішуються специфічні навчальні та дидактичні завдання, а вищезазвані служби і сервіси Інтернету повною мірою вирішують питання технічного та організаційного забезпечення цих принципів.

Виходячи з вищесказаного, можна зробити висновок про те, що застосування у вищих навчальних закладах дистанційних технологій навчання сприятливо позначається на психолого-педагогічному аспекті освітнього процесу, в тому числі сприяє розвитку індивідуальних ресурсів студентів і викладачів, формує навички цілепокладання, самостійного мислення, ініціативність і відповідальність за виконувану роботу, а також знижує психологічні навантаження на студентів і викладачів у процесі взаємного обміну знаннями.

Висновки та результати дослідження, перспективи подальших розвідок.

Практичний досвід створення дистанційних курсів для студентів та роботи з ними дозволив нам прийти до ряду важливих висновків. Створення і використання дистанційних курсів безпосередньо залежать від технічної оснащеності комп'ютерного обладнання, наявності доступу до мережі Інтернет, рівнем комп'ютерної грамотності студентів і викладачів. Дистанційні курси дозволяють в значній мірі скоротити тимчасові і фінансові витрати викладача і студентів-заочників, оскільки відпадає необхідність у виготовленні ксерокопій або придбанні друкованих видань (не завжди сучасних). Робота будується тільки на основі можливостей системи "Moodle", минаючи друковані джерела. Перспективи подальших розвідок полягають у дослідженні інших ключових моментів забезпечення дистанційного навчання у процесі навчання англійської мови.

Література

1. Баймулдина Н. С. Внедрение системы электронного обучения в вузах Республики Казахстан / Н. С. Баймулдина, Н. О. Джаманкулова // Бюллетень лаборатории математического,

- естественнонаучного образования и информатизации. Рецензируемый сборник научных трудов. – М., 2012. – Т. 2. – С. 364–368.
2. Дистанционное обучение [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.web-learn.ru/index>.
  3. Соловова Е. Н. Методика обучения иностранным языкам : базовый курс лекций : [пособ. для студ. педвузов и учителей] / Е. Н. Соловова. – Просвещение, 2002. – 222 с.
  4. Полат Е. С. Формы и методы использования Интернет-ресурсов на уроках иностранного языка / Е. С. Полат // Иностранные языки в школе. – № 2. – 2001. – С. 34–39.
  5. Филон С. А. К вопросу о заочном обучении на факультете иностранных языков / С. А. Филон // Проектирование современного образовательного процесса: идеи, опыт, перспективы: материалы первой научно-практической конференции (Петрозаводск, 28 мая 2007 г.). – Петрозаводск : Изд-во КГПУ, 2008. – С. 119–122.

Анотація

У статті розглянуто основні поняття, моделі та характерні особливості дистанційного навчання. Обґрунтовано актуальність використання дистанційних технологій у навчанні англійської мови. Основний акцент зроблено на особливості організації навчального процесу з використанням дистанційних освітніх технологій під час навчання англійської мови. Представлено короткий огляд найбільш важливих служб, які можуть використовуватися в дистанційному навчанні.

Ключові слова: дистанційне навчання, особливості дистанційного навчання, змішані дистанційні освітні технології, організаційні форми дистанційного навчання, координатори дистанційного навчання.

Summary

The article describes the main concepts, models and characteristics of distance learning. It is emphasized on technologies in teaching the English language. The main emphasis is made on the features of organization of educational process using distance educational technologies for English language teaching. The modern model of distance learning organically absorbs both traditional and innovative, namely computer and Internet technology training. New methods and learning technologies that meet the telecommunication environment are discussed. The positive features of this training are distinguished. A brief overview of services that can be used in distance learning is provided. In order to do an independent study of material more transparent and structured, you can use the distance learning system “Moodle”, which created a number of courses designed to provide the organization of distance learning for students.

Keywords: distance learning, especially e-learning, blended distance learning technologies, organizational forms of distance learning, coordinator of distance learning.

УДК 821.161.2:82.09+94(477.64)

Пухальська Г. А.,
кандидат педагогічних наук,
Державна льотна академія НАУ (Кіровоград)
g_puhalskaya@mail.ru

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОЕЗІЙ ЯРА СЛАВУТИЧА ЯК ЗАСІБ ПОГЛИБЛЕННЯ МОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ВНЗ

У непростих умовах утвердження України на міжнародній арені, надто з огляду на події, пов'язані з кризою на Сході, як ніколи раніше гостро постало питання піднесення української мови в статусі державної, забезпечення використання її практично в усіх сферах громадського й державного життя. Досконале,